

de vraag herhaalde, onder betuiging van haar onwaardigheid, toen gebeurde het en kwam het hooge woord er uit. De „Dame” stond daarop boven den rozelaar, verhaalde Bernadette daarvan later, in de houding waarin men haar nog ziet afgebeeld op de miraculeuze medaille, die tot haar eer is geslagen. Bij mijn derde bede werd zij ernstig en scheen zich te bedenken. Dan vouwde zij de handen, bracht ze tot de hoogte van de borst... zij blikte ten hemel... dan langzaam de handen losmakend en zich tot mij buigende, zeide zij tot mij met trijbende stem: „Je suis l'immaculée conception”, „Ik ben de onbevleete ontvangenis”.

„Apostolisch.”

In de mirakelen van Lourdes, en in de wezenlijke of uit de verte nagevolgde stigmatisatie is telkens een terugrijpen naar den tijd der apostelen, zonder dat het wezenlijk kenmerk der apostoliteit te vinden is. Niet beter staat het met de „apostolische” zelf. Een door een „apostolisch” waargenomen groep van verschijnselen bij een begrafenis van een meisje, ik vergis me, ik bedoel een jongedochter, wordt door de Kralingsche (Geref.) Kerkhede aldus weergegeven:

Toen de lieve ontslapene voor het sterfuis op de baar was gezet, zag ik haar, als levend, naast de kist staan. Zij groette vriendelijk naar alle zijden en ging daarop in 't ouderlijk huis om afscheid te nemen.

Toen de stoet zich in beweging stelde om naar het kerkhof te gaan, ging zij zelve aan de zijde van hare moeder en sprak troostend tegen deze (dit drukte zich bij de moeder uit in een troostvolle kalme en gelatenheid).

Bij den Godsakker gekomen, zag ik de lieve ontslapene den stoet vooruitsnellen; en ik zag ook de oorzaak daarvan, want er waren daar vele lichtende en in 't wit gekleede gestalten, die overvloedig vreugde betuigden, dat zij haar nu konden affalen. Bij de lieve ontslapene was steeds een in 't wit gekleede knaap (klaarblijkelijk de vroeger gestorven lichamelijke broer), die reeds in 't huis was en haar leidde. Toen de kist in 't graf werd neergelaten, stond zij zelve er nadenkend bij en wierp een last er in. Dan ging zij naar den Opziener en reikte hem hartelijk de hand tot afscheid; daarna gaf zij ook vele anderen bij 't graf de hand.

Boven de ouders der ontslapene zag ik eene engelengestalte, welke de schaduwen (de droevige gedachten) affield, die zich naar hen trachten te wenselen.

Intusschen was de lieve ontslapene in den kring der lichtgestalten getreden, die nu verheugd en jubelend met haar een heerlijk weg togen, die door gouden licht werd bestraald en voor mij zichtbaar werd.

Slechts eenmaal zag de voortsnellende nog om, den blik wendend tot de haren; die blik was voor mij welsprekend en begrijpelijk; het was als wilde zij zeggen: Mij is het nu wel in vrsugde en zaligheid. Ik zag ook een aantal mij bekende ontslapenen onder de zalige schaar. Ook zwarte gestalten drougen na het vertrek der zaligen naar de kist en het graf; zij stompten woedend slaande op het deksel der kist. Maar zij moesten spoedig wijken en verstommen. De macht des zogens in woord en daad dreef hen van de plaats. Judas vers 9 geeft ook hiervoor een treffend Bijbelsch bewijs en verklaring.)

Prof. Geesink.

Van Prof. Geesink kan de Pers-schouw niet veel zeggen, aangezien de rubriek „Kerkelijk Leven” de bladen, waaruit ik zou putten, stof geleend heeft, die onze lezers dus reeds hebben onder de oogen gehad. De heer J. Kruihof schrijft evenwel in „De Rotterdammer”:

Toen in 1887 de Rotterdamsche Kerkeraad hrak met de Synodale Organisatie, vreesden velen, dat Dr. Geesink niet zou meegaan. Door allen werd op Malcomesius en Kravenhelt gerekend. Vooral op Kravenhelt. Dezen trokken zich echter te elfder ure terug, maar Dr. Geesink, trouw aan de Gereformeerde belijdenis, stelde zich met De Lion Cachet aan het hoofd der beweging. Dr. Geesink bewoog zich, toen hij hier predikant in de Hervormde Kerk was, in de beste kringen, waar hij zeer gezien was ook daar waar men niet bepaald van zijn richting was. Zelfs was er in „de Hoop” op gezinspeeld, dat hem misschien wel eertlang een professoraat zou worden aangeboden aan een der lands-universiteiten. „Van hem dorsten de Classicaal nog hopen, dat hij voor een lief, een minzaam, een vriendelijk woordje nog wel bezwijken zou.” (Dr. Kuyper, „Herant”, no. 466.)

Maar ondanks dit alles ging Dr. Geesink mee. En door deze trouw aan het beginsel, door zijn preeken en door zijn jovialiteit in den omgang stal hij het hart der Rotterdammers.

Alsmede van andere — ammers en — dammers.

Roomsche overwinning?

Zooals te voorzien was, is er zeer veel gesproken over de weigering van de koninklijke goedkeuring aan de statuten van de godloochenende vereeniging „De Dageraad”. Men ziet er een teeken van onverdraagzaamheid in. „De Hervorming” schrijft (dr. H. T. de Graaf):

De federatie van roomsche en protestantische confessionalistie bleef, en zal nog wel blijven. Maar — het protestantisme wordt er roomsch bij. De confessionele protestanten zijn de roomsche Roomsche politieke en kerkelijke theorie geworden. Het is hard, maar het is niet anders. Des te meer is het de taak van het vrijzinnige protestantisme,

om zich van dit roomsche en quasi-protestantsche confessionalisme te onderscheiden.

In de bewering, dat de atheïstische bestreving zich richt tegen de goede zeden, omdat het de in God haar oorsprong vindende normen voor het leven ter zijde stelt, daarin vindt men zuiver de politiek van de Roomsche kerk en de Hervormde Staatspartij. De overheid, wakende voor de goede zeden, heeft het godsdienstig geloof te handhaven, omdat daaronder de goede zeden gevaar loopen. 't Is wel een ironie, dat het juist een anti-revolutionair minister moet zijn, die het Roomsche bevel heeft uit te voeren, want Art. IV van het a.r. program van beginselen zegt, dat de Overheid zich, als daartoe in volstrekt zin onbvoegd, heeft te onthouden van elke rechtstreeksche bemoeiing met de godsdienstige ontwikkeling der natie, en dat zij alle burgers, onverschillig welke hun heilijenis aangaande de eeuwige dingen zij, heeft te behandelen op voet van gelijkheid. — eindelijk dat zij een grens voor haar macht te erkennen heeft in de conscientie, voorzover die het vermoeden van achtbaarheid niet mist.

Wij, aanhangers van het vrijzinnig protestantisme, hebben het door de confessionele protestanten verlaten vaandel van de conscientie-vrijheid over te nemen en, hoe gering ook onze sympathie is voor de werkwijze van de Dageraad, onvoorwaardelijk te spreken, dat deze beslissing in wezen Roomsche is, en in strijd met den geest van onze wetgeving, terwijl zij voorts niet in het belang is van godsdienst en goede zeden, die niet van buitenaf, maar door geestelijke kracht worden bevorderd.

Waarschijnlijk zal de hier bedoelde anti-revolutionaire minister, die voor het ironische ook wel geval heeft, in dit geval de ironie niet gegrepen hebben, die „De Hervorming” heeft geconstateerd.

„Pinkstergemeente.”

„De Hervorming” geeft ons nog meer stof. Dr. Van Mourik Broekman heeft een bijeenkomst van de z.g. „Pinkstergemeente” bijgewoond en vertelt ervan. Over den gebedstoon in dien kring schrijft hij:

Wie wel eens bidstonden heeft bijgewoond, kent dit spontane bidden en val den zin er van. Maar zelden hebben wij het zoo in allerlei toonaarden en toch weer met een zelfden inhoud hooren opkomen. Er is het gemakkelijk-vlotte gebed, dat eenigszins verdacht is, al wil men niet gaarne verdenken; maar wanneer men die mannen en vrouwen hoort danken en aanroepen, loven en prijzen, met telkens nieuwe woorden hetzelfde zeggende, dan komt de gewaarwording boven, dat hier door het vele hooren en doen een virtuositeit is bereikt, die niet zonder bedenkking is. Het spreken, zoo goed dan ook het bidden, is menigeen tot een wellust; dat hoort men in het stemgeluid, dat ziel men in houding en gelaatsuitdrukking, en verwonderlijk zou het niet zijn, dat het een der aantrekkelijkheden van het conventikel-wezen is, dat daarin een ieder zijn kansen krijgt om zich voor anderen te uiten. Wat is er dien ochtend gebeden, de een had nog niet geëindigd of een ander ving aan.

En over den al te familiaren omgangswijl met God:

Eén ding staat ons nog voor den geest, wat wel merkwaardig ook is: het familiere omgaan met God en Jezus. Men krijgt hier niet den indruk, dat God voor dit soort geloovigen een Mysterium tremendum of numinosum is, gelijk Hermann beschrijft. God is die goede God, die de zijnen zegent, in wien men welbewaard is, en Jezus nog meer, dat is de god dien men vlak bij zich ziet staan en die met u spreekt, troost en vermaant. Er was in deze samenkomst een juffrouw, die haar zonde begon te biechten; zij was 's morgens nog wat moe van den vorigen avond en wel geneigd om wat uit te slapen, maar toen was Jezus in levenden lijve bij haar bed gekomen en had gezegd: Nee, juffrouw, opstaan, u moet om tien uur in de Pinkstergemeente zijn. Hoe dankbaar was zij voor die verschijning, want welk een heerlijke morgen van Pinksterzegen. Lieve Jezus, hoe dank ik U, ging zij verder roepen in haar gebed, lieve Jezus, die mij uit bed hebt gehaald, lieve Jezus, die mij uw geest schenkt. Lachende en snikkende werd gezongen en gepreveld van lieve Jezus. Wij behoeven nauwelijks te zeggen, wat hier van exaltatie de grondslag kan zijn, en hoeveel ziekelijks dreigt.

Wanneer de schrijver op dergelijke dingen critiek oefent, heeft hij meer medestanders, dan hij schijnt te weten. Als er menschen zijn, die de „vroomheid” van het type „Pinkstergemeente” een zuivere openbaring vinden van het „kinderlijke”, tegenover het verstandelijk-critische modernisme, dan verdedigt de schrijver zich daartegen. Zijn vroomheid is niet als deze, en staat toch ook naar het kinderlijke. En dan gaat hij verder met een afwijzing van het valsche „kinderlijke gelooven”. Hoor:

Op een christelijke school werd, naar ik weet, aan jonge kinderen verteld dat het kindeke Jezus nooit gehuld heeft. Ook als het in de wieg lag en honger kreeg, schreeuwde het niet, maar keek zijn moeder Maria aan en wachtte geduldig af... want, en dit was dan de dogmatische leering: het was immers Gods Zoon en zondeloos. Wil men dit nu kinderlijke geloovigheid noemen; of moet de mens hier een verbarstering van gedachten? Krijgt de Godzoon verheerlijkt worden in de zondeloze baby, die hijkbaar geen menschelijke instincten had; zal men langs een dergelijke weg van beschouwingen het kind leiden tot verzeering?

Het lijkt me niet twijfelachtig, dat het hier gegevene te hekelen valt, en dat het modernisme zegenrijk werk heeft gedaan door scherper onder-

scheidingen te leeren maken, zoodat het grootsche niet belachelijk wordt. In een samenkomst als der Pinkstergemeente ook betoende zich telkens de waarheid van het „Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas”, en over 't algemeen meen ik, zal men dat vinden, waar men te familiaar omgaat met het heilige, en zooveel van God en Jezus weet te zeggen als in menigen kring van recht-geloovigen het geval is. Kinderlijk gelooven zullen wij prijzen, laken echter een kinderachtig gelooven.

Hier onderscheidt de schrijver in „De Hervorming” toch wel wat al te weinig. De „rechtzinnigheid” in het algemeen denkt er niet aan, zoo de „kinderlijkheid” in het geloof op te vatten. Heeft zij niet altijd volgehouden, dat de canonieke evangelen juist daarin zich van de apocriefe onderscheiden, dat ze het kind Jezus ondoen van alle buitengewoonheid en dat de soberheid der kanonieke evangelen niet te vergelijken is met de wonderverhalen der apocriefe over een Jezus, die als kind vogeltjes maakt van slijk, welke ineens wegliepen, als hij met de hand slapt, of, die een buurjongen van het dak gooit, om hem weer levend te maken, enz.? Teaslotte hebben de moderneren juist de grens tusschen het opgesmukte apocriefe en het kinderlijk-sobere kanonieke evangelie uitgewischt, en heeft de orthodoxie de scheidslijn getrokken. Die ééne christelijke school zal heusch geen type vertegenwoordigen. En tegen het verwijt zal dr. v. M. B. ander materiaal moeten zoeken.

Roode schietgeboden.

Hoe de Twentsche heroeringen in „Het Volk” bezongen worden, laat K. J. B. in zijn Sociale Kroniek („Bergopwaarts”) ons zien:

Ik moet toch nog even iets meer ervan laten voelen, op welke manier de strijd tegen de menschen van de Christelijke vakbeweging gestreden wordt. Dat is tevens, om een andere reden, nuttig. Onlangs heeft, wat ik geschreven had over een in „Het Volk” als godslasterlijke vroomheid gekarakteriseerd versje, nogal stof opgejaagd. Welnu, hier is een pendant ervan uit hetzelfde blad.

SCHJETGEBED.

O, Heere, die 't gebed verhoort,
Verneem dit kinderlijke woord
En wil het niet vernemen;
Ik lig in wanhoop voor u oer,
Ik zie geen kans op nitkomst meer
Ik ben ten einde rade.

Ik hoopte dat ik even gauw
Den strijd in Twente breken zou
Al zou 'k de zaak ook schaden;
Dus ben ik bij mijn heer patroon
Al stond de strijtkans nog zoo schoon
Mijn makkers gaan verraden.

Maar werd de strijd uiteengerukt,
Toch is mijn toelag niet gelukt,
Vergeefsch was mijn vergoelen;
Ik vond in Twente geen gehoor
De kerels staakten rustig door,
Het geld gaven de Roelen!

Dies rijst tot U mijn bang gebed...
Eén zak, die mijn figuur nog redt
Zoudt Gij mij kunnen sturen,
Opdat, o Heer, althans de schijn
Voor Uwen knecht gered mocht zijn
Die zooveel moet verduren.

En wat er moet gebeuren en waarom dus gebeden wordt volgt dan verder aldus:

O Heer, verhoor Uw bangen knecht
Eén trap, één slag, één vuistgevecht
Dat kan terreur uitkomen,
Als Gij ons deze uitkomst geeft
Zoodat in hoop de ziel herleeft,
Hoe zal mijn mond u prijzen.

Het overige schenk ik den lezers, het is van hetzelfde en nog minder alfooi. Het blad, zoo gekant tegen godslasterlijke vroomheid, geeft nu zelf deze „vrome” godslastering. Maar, niet waar, in een strijd als deze zijn alle middelen geoorloofd. En godsdienst is immers privaatzaak? De moderne vakbeweging althans houdt niet op te betoogen, dat ze godsdienstig strikt neutraal is!

K. SCHILDER.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Lemmer: J. H. A. Bosch te Nijverdal en J. H. Kuiper te Winsum.

Middelburg (3e pr. pl.): W. Beek, te Pijnacker en R. Hamming te Doorn.

Beroepen te:

Breuzershaven: cand. P. de Feijter te Axel.
Beetrum: Dr. C. J. Goslings te Oosthem.
Lemmer e.a.: J. H. Kuiper te Winsum (Fr.).
Middelburg (3e pr. pl.): R. Hamming te Doorn.
Naarden: J. Oosterveen te Wilnis.
Opeinde-Nijega: H. R. Pel te Stadskanaal.
Scharendijke: cand. J. W. van Tol te Assen.
Voorthuizen: G. J. Goede te Westzaan.

Aangenomen naar:

Dedemavert: J. Sijbma te Burum (Fr.).